

Praten tegen dove bestuurders

Heeft u wel eens geparticipeerd in een besluitvormingstraject? En dan bedoel ik niet als bestuurder of ambtenaar, maar als burger, onderdaan of hoe u het ook wilt noemen. Dat zou u beslist eens moeten doen. Buitengewoon leerzaam en helaas ook even ontluisterend. Overigens is de kans dat u ooit aan zoiets hebt deelgenomen niet zo groot. Onlangs vroeg Pieter Winsemius aan een zaal met 300 wethouders, burgemeesters, raadsleden en lokale ambtenaren wie wel eens hadden geparticipeerd: het waren er amper dertig. En na zijn vraag wie daarvan uiteindelijk tevreden was over het proces, bleef er precies één vinger over.

Zelf heb ik recent in Utrecht geparticipeerd. Er zijn plannen om een drukke weg langs de stad te veranderen en bewoners mochten daarover meepraten. Echt hoog waren de verwachtingen van niemand, de marges zijn nu eenmaal smal. Toch was iedereen zwaar teleurgesteld toen onlangs het resultaat werd gepresenteerd: exact nul suggesties of voorstellen van bewoners zijn overgenomen. Helemaal niets doen met wat bewoners bedenken, ik hoop maar dat Utrecht hiermee een uniek record vestigt. Het traject zelf is tamelijk standaard verlopen: meerdere rondes met wensvarianten die na een trechtering tot een zogeheten voorkeursvariant zouden moeten leiden. In die finale stap is verontrustend routineus alles wat bewoners hebben aangedragen van tafel geveegd. Met slechts één argument: te duur. Waarna er nu een variant ligt die niemand wil.

Dat laatste behoeft nuancering. Op de achtergrond heeft een institutionele, in dit geval door overheden gefinancierde belangenbehartiger heel actief meegewerkt en de nu gepresenteerde variant komt uit de koker van deze lobbyist. Ontegenzeggelijk handig gedaan en je moet al over flink wat inhoudelijke kennis beschikken om te zien dat het een plan is waar later de argumenten bij zijn verzonnen. Het zou zo maar kunnen dat de gemeenteraad daar straks niet doorheen prikt.

Bewoners voelen zich ernstig geschoffeerd. En dat heeft alles te maken met een fundamenteel verkeerde aanpak van het participatietraject. Als geld het ultieme criterium is, dan moet van begin af aan de vraag zijn: wat is er gegeven dit bedrag mogelijk? En niet: wat heeft u voor ideeën en wensen over deze weg? Want daarmee worden mensen op een verkeerd been gezet. Die denken dan dat ze dus ideeën mogen aandragen, suggesties doen, etc. Zoals bekend leidt goede participatie tot een beter plan met een breder draagvlak, waardoor later in het proces minder juridisch gedoe valt te verwachten. Slechte participatie leidt tot het tegendeel. Dat is wat er hier nu dreigt te gebeuren, waarbij bewoners alle juridische en andere middelen zullen aangrijpen om dit plan aangepast te krijgen. Omdat het een dichtbevolkt gebied is, zijn er veel aanknopingspunten wat betreft fijn stof en geluidshinder. Een buurman is zich al in wetten en jurisprudentie aan het verdiepen.

Met professionele distantie snap ik wat er is gebeurd en heb ik respect voor die lobbyist. Het proces geeft weer veel stof voor columns, cursussen en adviestrajecten. Als bewoner echter voel ik me behoorlijk in het pak genaaid. Niet omdat we onze zin niet hebben gehad, maar omdat er een schijnvertoning is opgevoerd. Dat het nu voorgestelde plan als voorkeursvariant wordt aangeduid, is ronduit cynisch.

Utrecht lijkt me recordhouder door helemaal niets over te nemen, maar de reacties op de vragen van Winsemius doen vermoeden dat het elders amper beter is. Wie achter de tafel heeft gezeten en alle trucs en listjes kent, gaat niet snel zelf participeren. Die weet dat je in het beste geval vrijwel niets voor elkaar krijgt. En wie het toch probeert, komt inderdaad van een koude kermis thuis.

Marcel van Dam

SC, 24 jan 2013